

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

A belmissiói egyesületek kérdése.

A belmissió munkásai s a belmissiói egyesületek barátai a Magyar Prot. Irod. Társaság pozsonyi gyűlésezését felhasználták arra, hogy egy országos közös protestáns belmissiói egyesület alakítását megkísértsék. Buzgalmuk és jóakaratum mindenesetre teljes elismerését érdemli mindazoknak, kik a mai nehéz időkben a protestantismus ügyét szívükön viselik. Hogy kísérletük mégis meghiúsult, hogy a két protestáns egyháznak Pozsonyban összegyűlt képviselői ennek a rendkívül fontos ügynek „autonómikus temetést“ rendeztek, annak oka nem a mozgalom élén állók buzgóságának, nem is a temetést rendezők érdeklődésének hiányában, hanem egyes-egyedül csak abban keresendő, hogy a különben nemes és szent célú nem megfelelő eszközökkel kívánták elérni.

Én úgy tudom, hogy bárminemű egyesületezés a mi evangéliomi egyházunk szellemével ellenkezik. A mi pedig nem ez egyéni természet szükségyszerű követelménye, mint a szervezetnek nem sajátos része, vagy meg se fogan, vagy ha mesterségesen életre keltek is, lekivánczik vagy téves fejlődést véve, az egész szervezetet is eltorzíthatja. Evangéliomi egyházunk mindenkor tudatában volt annak a szent és nagy hivatásának, hogy az isten országa megalapításának munkájában a vezérlő szerepet neki kell betöltenie, de tudta azt is, hogy ezt nem egyesületek alakítása, hanem egyedül csak a hívők szívében élni és alakítani hivatott hitélet megteremtése és erősítése által lehet és kell elérnie, vagy legalább megközelítenie. Az evangéliomi keresztyénség a maga egészében belmissiói egyesület, s hivatását csak mint ilyen töltheti be. E hivatást apró pénzre váltani nem lehet és nem szabad. A hol belmissiói egyesületek alakultak is, ott is az adott sajátos viszonyok, de nem az egy-

ház természete adta az okot és indítást azok létesítésére.

Mindkét hazai evangéliomi egyházunk sok százados megpróbáltatásai között is mindenkor híveinek, egyeseknek úgy, mint az összességnek buzgóságában, állhatatos hithűségében és nem a körében alakuló s egységét megbontó, szellemét megosztató társulatok termelésében lelte fel erejének, kitartásának legfőbb s örökké buzgó forrását. Tudom, azt mondják erre, hogy a változott viszonyok és közszellem tesz ma szükségessé, hogy egyházunk is megváltoztassa élete módját s hogy a belmissiói egyesületek sem akarnak mást, mint a hivatását nem teljesítő, vagy teljesíteni gyöngy egyházat munkájában támogatni. A mi jó, a haladásnak minden téren tág kaput kell nyitnunk, ha és a hol szükséges. De ki tagadhatná, hogy a mit a sajátos helyzet és viszonyok Budapesten szükségessé tesznek, arra semmi szükség, de még csak a lehetőség sincs meg olyan egyszerűbb falusi gyülekezetben, a hol egy-egy lelkiismeretes lelkész és tanító a személyes érintkezés közvetlenségével mindent elérhet, de bárminemű egyület megalakításával mindent kockára tehet. Mert megvan az a rendkívül nagy veszedelme ezeknek a nemes célú belmissiói egyesületeknek, hogy az egy osztatlan közösségbe való összetartozás érzetében erős protestáns öntudatot meggyengíti vagy éppen meg is fojtja. Az egyesületeknek mindenkor megvolt az a természetes törekvése, hogy hívek toborzása, a terjeszkedés érdekében többnek akarnak látszani, mint a minnek lenni hivatásuk. Így aztán az egyházgyülekezet kebelében különben nemes intenciókkal alakult egyesület igen könnyen az igaz, a buzgó, az áldozni és munkálni kész egyháztagok hívalkodó közösségévé válhatik, szemben a tunya, a közönyös, a kiselejteztet egyesület nélküliekkel. Míg e módon minden egyesület már létesítése pillanatában megosztja az egyháznak egységét, azt

a veszedelmet is a méhében hordozza, hogy sek-táskodásra nyújt módot és alkalmat. Megengedem azonban, hogy bizonyos viszonyok között, pl. mint a fővárosban, a hol a lelkipásztor kénytelen csak hivatalnoknak maradni, áldásos hatást fejthetnek ki a hivek összetartására és gondozására czélzó belmissiói társulatok, de ezeket általánosítani és kötelezővé tenni akarni lehetetlen.

De meg minden társulás csak akkor életképes, ha az önként vállalkozók, az ügyért igazán lelkesedők, a munkában odaadással buzgólkodók tömörülése által keletkezik. Ha az ügy apostolai a budapesti ev. ref. egyház körében működő belmissiói egyesületek sikereire hivatkoznak, bizonyára csak azért tehetik ezt, mert apostoli buzgóságú férfiak a kegyességre hajló érdeklődők önkéntes társulásával alapították meg és tartják fenn azokat. De ha a megalakítás bármely formában is kötelezővé tétetik, magánál a megalakulásnál hiányzik az az erkölcsi alap, mely a sikernek egyedüli biztosítója. Ezért csak természetes, hogy a pozsonyi temetés bekövetkezett, csak természetes, hogy a buzdítás, az eszme érlelése szűkebb, de egyedül megfelelő és jogosult körét áthágó mozgalom elvileg vereséget szenvedett. A pozsonyi „alkotmányos temetés“ a protestáns öntudat és szellemi elemi megnyilatkozásának természetes folyománya, a melynek intő szövegét az ügy apostolai épp az ügy érdekében kell, hogy meghallgassák és a belmissió egyesületek kötelező megalakításának eszméjét egyszer s mindenkorra ejtsék el.

Ez azonban még nem azonos a belmissiói munkásságnak is az elejtésével. Sőt épp ellenkezőleg, csakis így juthatunk annak felvirágoztatásához. Nagyon bölcsen mondotta Tisza Kálmán, hogy ne azon vitatkozzunk, mi a belmissió, hanem ki-ki kezdje meg a munkát. Kezdje pedig úgy, a mint az adott viszonyok és körülmények szükségessé teszik. Uniformizálni akarni itt, épp ezen a téren, teljes lehetetlen, de nem is tanácsos. A pozsonyi kísérlet nem sikerülhetett azért sem, mert ezt vette czélba és így a dolog tervezete is elhízázott volt.

Közös országos protestáns belmissiói egyesületet alakítani lehetetlen. Nem ítéljük meg, de sőt szíves örömet helyesljük azt az alap gondolatot, a mely bizonyára az egész mozgalmat áthatja, hogy ily egyesület által is egygyel több lenne a két prot. egyház között a kötelék, mely

őket a közös ellenséggel szemben való sikeresebb ellenállásra erősítené, ámde ha valahol, akkor épp ezen a téren lehetetlen az uniformizálás. A belmissiói munkásság az egyházak, de sőt az egyes egyházközségek legbensőbb ügyeibe vágó tisztán családi ügy. Annak természetét, irányát, körét, módszereit a sajátos közösség természetes viszonyai szabják meg. A belmissiói munkásság más lesz az ev. ref., más az evang. egyház körében; másként alakul a felvidéken, másként az alföldön, másként a különböző nyelvi határok között, de sőt minden egyes lelkész másként fog munkálkodni s minden egyes hívő más-más gondozást igényel. Ezért is nem az a fődolog, hogy egyesületeket létesítsünk, hanem az, hogy ki-ki kezdje meg az egyházmentő munkát a szükség szerint, s ha aztán támogatásra vagy tanácsra lesz szüksége, bizonyosan szét fog nézni a segítők, a támogatók után s talán-tán egyesületek is alakulnak ily módon nem annyira §-ok, mint inkább az élő lelkesedés és egyszerűség bensejének törvénye alapján.

A belmissiói munkásság mindenkor az egyes lelkészek hivatásszerű munkája kell, hogy legyen és maradjon, a melynek üzésére a külső viszonyok mellett a belső arravalóság és hivatástudat adja meg az indítást is, erőt is. Tudom én azt jól, hogy ennek támogatását czélozták a belmissiói ügy pozsonyi apostolai, de mégis természetesnek tartom, hogy a támogatást is visszautasította az értekezlet, mert oly módon tette volna azt, a mi semmiképp sem engedhető meg. Az utazó misszionáriusok kiküldésének nemcsak alkotmányellenes, de mindenképp életveszélyes tervezete még gondolatnak is absurdum. Nem segítség, hanem csak átok, visszavonás, irigység, versengés, árulkodás fakadhatna ennek a nyomán. Az egyes gyülekezetek családi szentélyébe belépni, beavatkozni, a családfő akarata, céljai, útmutatása nélkül bármiben és bármiképp munkálkodni senkinek sem engedhető meg, az ő teendőit ellenőrizni pedig egyedül csak a törvényes felsőbbség van hivatva. A futkározó hamis atyafiak Pál apostol ideje óta mindenkor csak a békéjét forgatták fel, de nem az üdvét munkálták a gyülekezeteknek.

A belmissiói munkásság az egyes gyülekezet és az egyes lelkipásztor egyéni dolga lévén, országossá és közössé csak annyiban válhatik, a mennyiben az iránta való érdeklődést, a benne való nemes versenyt felköltjük és tápláljuk. S a mennyiben ezt tették és el is érték, annyiban jó,

üdvös és tiszteletreméltó munkát végeztek a belmissió pozsonyi apostolai. Ne is egyesületek alakítására pazarolják erejüket és buzgóságukat, mert azok majd megalakulnak maguktól is a hol kell, hanem a sajtó és az egyháztársadalom minden törvényes eszközével, különösen pedig a minden belmissiói egyesületet fölössé tevő lelkészi és az eddig feltűzött és érthetetlenül mellőzött tanítói értekezletek útján és körében igyekezzenek hivatást szerezni nem az egyesületeknek, hanem a komoly munkának.

RAFFAY SÁNDOR.

Lelkészi congrua s egyházi közalap.

Azon felmerült s e lapok hasábjain is közölt terv, hogy a közalapról eddig 100 szegényebb javadalmazású lelkész fizetésének emelésére folyósítani szokott 100—100 frt összeg, ezektől elvonatva, a munkaképtelenné vált lelkészek kegydíjazására szolgáljon, nagy visszatetszést szült az érdekelt lelkészek között s e visszatetszésnek 3 lelkész e lapokban kifejezést is adott.

Szép és helyénvaló a kegydíjazási terv — tagadni nem lehet, — de a kivétel így ajánlott módoszata, a nemes intentiót, a tiszta szándékot kissé elhomályosítja, mert némileg jogos érdekek megsértésével valósulhatna csak. Már pedig a könyörületesség nem valami szép mezbe öltözik akkor, ha a könyörülni akaró, szegénytől elvesz, hogy szegénynek adhasson! De meg nem is egészen célhoz vezető a tervezet. Hisz a munkaképtelen lelkészek hívhatnak maguk mellé adminisztrátorokat, akár (a gyülekezet s egyházi felsőbbség beleegyezésével) utódlási joggal is fél lelkészi javadalomra. Mahoinap 800 forinton aluli lelkészi állás nem leszen s nem ér-e többet annak a munkaképtelenné vált lelkésznek a legalább is 400 frtos féllelkészi javadalom, mint a hivataltól megválás esetén, 100—200 frt kegydíj, mikor ha 800 forinton aluli a teljes javadalom, az adminisztrátor — káplán tartásdíjat az állam pótolja is? Az 1898. évi XIV. t.-cz. a káplánállás szervezését is megengedi ott, hol a viszonyok szükségessé teszik. Nulla regula sine exceptione! Tehát úgy segíteni, úgy oldani meg a munkaképtelen lelkészek kegydíjazásának kérdését, nemcsak hogy célszerűtlen, de a 100 frtos közalapi segélyek elvonása törvény s határozatellenes lenne mindaddig,

míg az állam a 800 frtig kiegészítést keresztül nem viszi!

Törvényellenes, mert a zsinati törvény 318. 319. §-a elrendeli, hogy minden lelkészi javadalom 1896-tól fogva, — ha másképpen nem — a közalapról egészítették 800 frtra. Határozatellenes, mert az 1898. évi egyetemes gyűlés mindaddig folyósítani kívánja a közalapi segélyt a szegényebb javadalmazású lelkészek számára, míg az állam a 800 frtig nem pótolja. A törvény szentesítve van, a határozat se lehet illusorius, így tehát törvénytelenység lenne a megvonás.

Nem megvonni kell az eddigi 10,000 forintos közalapi segélyt, hanem általánosítani, már az igazság szempontjából is. Ma már minden lelkész fizetése kiegészített 600 frtra. A méltányosság úgy hozná magával, hogy ne csak egyes lelkészek (e lapok hasábjain egy felszóllalt lelkész „folyamodás“ által ezt akarja) részesüljenek ezután a közalapi segélyből, hanem kivétel nélkül mindazon lelkészek közt, még pedig egyenlő összegben, vagy ha tetszik (a mi helyesebb is!) a fizetések 600—800 frtig levő arányá szerint osztassék fel a 10,000 frt, kiknek javadalma 800 frton alul van. Ajánljuk ezt a mélyen tisztelt egyetemes pénzügyi bizottság, illetve a nagyméltóságú egyetemes gyűlés becses figyelmébe! Az a körülmény, hogy egyik lelkész anyagilag szegényebb, mint a másik, nem teszi indokolttá, hogy csak egyesek kapjanak belőle, mert hisz a zsinati törvény 319. §-a nem a szegény lelkészek, hanem a szegényebb javadalmazású lelkészi állások jövedelmét rendeli 800 frtra kiegészíteni. Ha már valósítani akarunk valamely törvényt, valósítsuk úgy, mint az diktálja! Mégis ha akadtak volna talán, kik sokalnék, hogy a lelkészi állás javadalma, az eddigi 400—500 frtos lelkészeknél 600 frton felül is menjen s kivinnék az egyetemes gyűlésen a megvonást, akkor a közalapi eddigi lelkészi segély egy részéből, részesítsék legalább a segédlelkészeket. Azok javadalmazásáról nem szól a krónika. Az állam nem ad nekik, az egyház is hallgat s a mi különös: ők is hallgatnak!

Megjegyzem végül, félreértések kikerülése végett, hogy nem az elaggott s munkaképtelenné vált lelkészek iránti kenyérrigység adta kezembe a tollat, nem, csak a méltányosság érzete! Ez

érzet hatása alatt (mert ők is az egyházat szolgálták s szolgálják) kívánnám azt, hogy mivel a közalap úgyis elég vagyonos már, jövedelme évről évre gyarapszik fokozatosan, de terhe maig sincs, (mert az állam által évenként, adott 50,000 forint egy bizonyos hányada viseli csak a terheket) meg se érezné a közalap, ha pár 1000 forintot évenként a munkaképtelen lelkészek kegydíjazására fordítva. De a működő, szegényebb javadalmazású lelkészek számára eddig kiutalt 10,000 forintból csak akkor, ha az állam a sok szép ígéret után kézhez adja a 800 frtig járó kiegészítést. Hisz az egyet. nyugdíjintézeti ügyvivő úr azt is javasolhatná, hogy a 2 éves léte dacára, 162,000 forinttal rendelkező egyetemes nyugdíjalap is megbírná a pár 1000 forintnyi kegydíjat! Persze, a közalapi segílyt féltik a 200 frton aluli javadalmas lelkészek, — az egyetemes nyugdíjintézetet pedig a 800 frton felüliek?! . . . Suum cuique!

EGY — LEENDŐ — CONGRUISTA.

BELFÖLD.

Luther-társasági közgyűlés. Október 6 és 7 en tartotta a Luther társaság a gyámintézettel együtt ez idei közgyűlését, valamint egy valóságos estélyt is, mely igen sikerültnek mondható. Sajnos, hogy e sikernek nem felelt meg az általános érdeklődés. Eltekintve a nógrádi és honti esperességek egyházi és világi urainak szép számától, az ország többi részéből nagyon kevesen jöttek. Evang. theológiánkat senki sem képviselte, a mi fölött sokan megbotrányozásukat nyilvánították. E jelenség annál szomorúbb, mert éppen a theol. tanárok vannak leginkább hivatva egyházunkban az irodalom ápolására és az az iránti érdeklődésre. Hiába kerestük ott főgimnáziumi tanárainkat! Ezeket az urakat mindinkább gyengébb és gyengébb kötelek fűzi evang. egyházunkhoz. No de elég a panaszból; a kik ott voltak, kellemes órák emlékével távoztak onnan, mert az estély felemelő volt, a közgyűlés pedig az egyetértés és összetartozandóság érzetét fejlesztette.

Szombaton október 6-án d. u. 5 órakor tartott a vallásos estély. Zsilinszky elnök, mint mindig, úgy most is meggyőző szónoki tehetséggel ragadta magával a hallgatóságot s az egyház iránti szeretetre serkentette a jelen voltakat. Utána Menyhárd Frigyes fővárosi vallásnár lépett fel, ki szép előadásával és tartalmas beszédjével általános tetszést aratott. Gaál Mihály

ismert egyházi író és lelkész sikerült életrajzot olvasott fel Bánóczy Sámuelről, a melyben az egyház iránti áldozatkészségre buzdította a hallgatóságot. A templomból, a hol az estély tartott, mindenki a meglegedés és szellemi élvezet kellemes érzésével távozott. A kijáró közönséget a templom előtt egy kis meglepetés várta. 3 asztalon kiterítve ott lehetett látni és venni a Luther-társaság összes kiadványait, valamint szebbnél-szebb művészi kivitelű, bibliai mondásokkal ellátott képeket. A képeknek kelendősege oly nagy volt, hogy a vevő seregnek nagy részét kielégíteni nem lehetett. A kiadványokból is sok kelt el. Az első kísérlet sikerült s így jövőben is folytatni fogja az árusítást a L.-T. könyvkiadóhivatala.

Másnap, vasárnap d. u. 4 órakor tartott a közgyűlés. Az elnök rövid beszéddel megnyitja a gyűlést, üdvözli a jelen voltakat s fájdalommal emlékszik meg az elhunyt társasági ügyészről dr. Vetsey Istvánról, a ki nemcsak a kerületnél, hanem a Luther társaságnál is nagy buzgalommal működött, a miért az ő emléke közöttünk áldott maradjon. Az elhunyt ügyész helyére választott dr. Kéler Zoltán fővárosi ügyvéd a társaság ügyészeül, ki e tisztséget nyomban el is foglalta.

Tárgyaltattott Petrovics Soma főesperes úrnak az „Evang. Egyház és Iskola”-ban megjelent felszólalása. A közgyűlés helyesnek találta a felszólalást s kimondta, hogy ezentúl a 4 frtos tagok az újságon kívül évenként 30 iv terjedelmű nyomtatványt fognak kapni. A 2 frtos tagok pedig kapják az évi értesítőt, a Családi lapot és az összes kiadványokat féláron; kivéve az imakönyveket és a tankönyveket. Az 50 kros tagok pedig kapnak nyelvismeretük szerint magyar vagy német vagy tót kiadványt. A felszólalás ama kérdésére, hogy az összes kiadványok hol kaphatók, az elnök úr kijelenti, hogy az összes kiadványok Majba Vilmos vallásnár úrnál (Budapest, Rotenbiller u. 12) kaphatók. A Családi lapra vonatkozólag elhatározottat, hogy az továbbra is fenntartandó legyen. Miután azonban egy irodalmi vállalatnak szüksége van egy oly irodalmi értesítőre is, a melyben időközönként tagjaival tudatja a keresztülviendő tervet, a felmerülő indítványokat s bővebben ismerteti kiadványait, ennek következtében szükségesnek mondta ki a közgyűlés, hogy időközönként, a szükség kívánalma szerint egy Irodalmi Értesítő adandó ki.

A tankönyvvállalatról behatóan referált Majba Vilmos, kifejtván, hogy azt az egész ev. egyházegyetem kívánja s annak életbeléptetését semmi sem akadályozza. Ennek következtében csakis a könyvkiadói jogot kell még az egyetemes gyűléstől megszerezni. E végből az előadó a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

A Luther-társaság közgyűlése örömmel veszi tudomásul, hogy az egyetemes tankönyvvállalat

eszméjét az egész országban helyeselték és annak életbeültetését úgy az esperességek, mint a kerületek sürgetik. Ennek következtében tisztelettel kéri a Luther-társaság közgyűlése az egyetemes gyűlést, miszerint méltóztatnék a felekezeti népiskolákban használandó világi és vallástani tankönyvek, valamint a közpiskolákban használandó vallástani tankönyvek kiadási jogát a Luther-társaságra bizni és kimondani, hogy ezen határozat 1902. szeptember 1-én lépjen életbe, mely naptól kezdve népiskoláinkban, valamint közpiskoláink vallási óráján más tankönyvet használni nem szabad, mint a Luther-társaság által kiadott könyvet.

Viszont a Luther-társaság kötelezi magát ama napig az összes könyveket megírni, kinyomtatni és az egyetemes tanügyi bizottság által megbíráltatni, esetleg az eddig jóknak bizonyult könyveket a kiadóktól átvenni. Hogy ezen könyvek tartalomra nézve a hazai tankönyv-irodalom kiváló termékei lesznek, a mellett elég biztosíték az az előkelő írói gárda, a mely a Luther-társaság köré csoportosult. Egyszersmind tisztelettel kijelenti a társaság, hogy a midőn ő a könyvkiadói jogot kéri, ezzel távolról sem akar írói monopóliumot teremteni s ez által a fejlődést megakasztani. Sőt ellenkezőleg, óhajtja, hogy egy tantárgyról több tankönyve legyen, a mi által az egyes gyülekezeteknek azt az alkalmat megadja, hogy ők a tankönyvekben válogathatnak s így épp úgy a városi, mint a falusi, az osztott, mint osztatlan iskolák igényei kielégíttetnek. Nem akarunk írói monopóliumot, hanem írói szabad versenyt. S ez meglesz, meglesz sokkal inkább, mint eddig volt. Mert míg eddig csak azon nagy városi írók tudtak érvényesülni, hol a tanítványok serege ezrekre ment: addig az új rendszer mellett nem a szerencsés nagy városi írók, hanem a tehetséges, jeles írók fognak érvényesülni, lakjanak ők akár egy nagy metropolisban, akár hazánk legkisebb falujában.

A tiszta jövedelemre vonatkozólag kijelenti a társaság, hogy hajlandó annak $\frac{3}{4}$ részét a létesítendő lelkészfiak és leányok otthonának átadni, $\frac{1}{4}$ részét pedig vallásos népiratok előállítására és ingyenes terjesztésére fordítani.

Tekintve ezen intézmény erkölcsi nagy horderejét, a mennyiben csakis kitűnő tankönyvek jutnak a gyermekek kezébe; tekintve annak áldásos működését, a mennyiben évente több 1000 forint értékű népiratot kioszthat s így vallás-erkölcsileg hathat a népre; tekintve annak jótékony hatását, a mennyiben papfiaink és leányaink nevelését megkönnyíti, bizton reméljük, hogy az egyetemes convent kérelmünket teljesíteni fogja.

A javaslat Kovács Andor hozzászólása után egyhangulag elfogadtatott s annak az egyetemes gyűlésre való felterjesztése elhatározott. Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy az egyes

kerületek a társaságot nemes hivatásában pénzségélylyel fogják támogatni. A bibliai olvasókönyv ügye Baltik püspök úr kérelmére függőben hagyott, mert mindaddig, míg az egyetemes gyűlés e kérdésben nem döntött, a társaság a könyvet ki nem adhatja. Hasonlóan szorgalmazandó Luther kátéjának egy az egész országra érvényes magyar szövegének a megállapítása, melyen aztán változtatni ne lehessen.

Örömmel üdvözölték a Luther-társaság ama lépését, hogy az a Zpevník és Tranoscius irodalmi társaságokkal tót kiadványok kiadására szövetkeznek. Baltik püspök úr, mint a Zpevník egyesület elnöke mindjárt ki is jelentette, hogy ő egylete nevében hajlandó e közös akcióra az összegyűlt 400 frtnyi kamatot felajánlani, a mi köszönettel tudomásul vétetett. Fammiller lelkész úr beadványát, mely szerint az ottani szolgabíró betiltotta a vallásos iratok colportáját, a kis bizottsághoz tették át. Azon kérdésre, hogy ha egy belépő egyház a 20 frtot egyszerre befizetni nem tudná, lefizetheti e azt 2—3 év alatt: igennel válaszolt a közgyűlés.

Az elnök úr tudatja a közgyűléssel, hogy a tagoknak járó kiadványok csak 2 hét múlva lesznek szétküldhetőek, mivel az apologia még nem készült el, mely késés azonban nem a kis bizottság mulasztása. A költségvetés és a jövő évi irodalmi program elfogadása után a közgyűlés szétoszlott. A balassa gyarmati gyülekezetnek a szives fogadásért hálás köszönet. Vasárnap diszebéd volt, a melyen szebbnél-szebb toasztok hangzottak el. Az ebéd finom volt, de mégis jobb volna a jövőben kevesebb fogással, olcsóbb ebédet rendezni, hogy ez által a felránduló vendégek tárczája túlságosan meg ne terheltessek.

Meghívás. Az egyetemes gyűlés első napján délután 4 órakor tartandó lelkészi értekezletre van szerencsém a lelkésztársakat tisztelettel meghívni a főgimnázium disztermébe. Tárgyak: lelkészfiakat segélyező egyesület alapszabályai. Krutt, schnitt Antal: „Védekezés a szekták és felekezetnélküliség ellen.“ Hozzá szól Bándy Endre; Margócsy Kálmán: indítvány a segédlelkész hiány ügyében. Netáni egyéb indítványok.

Veres József

mint az egyes. lelkészi értekezlet elnöke.

A felekezetek segélyezése. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter a jövő évi költségvetésben az erdélyi római katolikus státus egyházainak segélyezésére szánt 24,000 koronát 30,000 koronára kívánja felemelni. Az erdélyi katolikus státus ismételtén kérelmezte, hogy 24,000 koronát tevő évi segélye fölemeltessek, azzal indokolván kérelmét, hogy az erdélyi római katolikus egyházmegye közszükségleteinek kielégítésére hivatott erdélyi vallásalapnak elégtelensége mellett számos építkezés, mely úgy egyházi, mint

hazafias tekintetekből egyaránt sürgős és fontos, hosszú időn keresztül jambor óhajítás marad, ha csak az említett vallásalap terheinek könnyítésére hivatott évi segély fel nem emeltetik. Erre való tekintettel hozatott javaslatba az eddigi 24,000 korona segélynek legalább 30,000 koronára való felemelése. Az ág. hitv. ev. egyház 100,000 koronából álló eddigi évi javadalmát, valamint az evang. ref. egyház 146,000 koronából álló évi javadalmát az 1901. és az 1902. évi államköltségvetésben egymást követőleg 26,000, illetve 37,500 koronával kívánja a miniszter emelni, úgy, hogy az 1902. évi költségvetésben az ágostai egyház részére 52,000, az ev. ref. egyház részére pedig 75,000 korona többlet fog jelentkezni.

A poltári ágost. hitv. evang. anyaegyházhoz tartozó sóslehotai kisdud leányegyház f. hó 7 én 10 éves templomának évfordulóján, annak felszentelési emlék ünnepén avatta fel 800 korona költséggel beszerzett új harangját. Az istenitisztele a nagy számú közönség részvéte mellett, melynek egyik fele a templomba sem fért, az egyház segédlelkésze Alexy Gyula kezdte meg, a szokásos módon, s végezte a liturgiát. Utána az oltár előtt a 95-ik zsoltár 7-ik verse alapján tartotta meg szép felavató beszédjét nt. Hrk János nógrádmegyei alesperes s ennek végeztével, egy ének eléneklése után, Alexy János helybeli lelkész szónokolt, beszélvén ugyancsak a 95. zsoltár alapján a kettős ünnep jelentőségéről. Az egyház eme új harangját Hönig Frigyes aradi harangöntőnél öntette; ki is annak elkészítését több hazai harangöntők közül a legjutányosabb áron vállalta el. A harang hangja, alakja, felszerelése mindnyájunk meglegedését és tetszését nyerte meg s mivel a mester, reánk nézve, kedvező fizetési feltételeiben minden hazai harangöntő czéget felülmult: Hönig Frigyes aradi harangöntőnek a sóslehotai leányegyház, e helyen nyilvánosan, hálás köszönetet mond. Alexy János ev. lelkész.

A budapesti ref. egyház presbyteriuma 3 tagját azzal bizta meg, hogy az egyházi adókezelésnek a főváros közegeire való esetleges átruházása tárgyában a fővárosi tanács és a többi hitfelekezetek megbizottaival tárgyalásba bocsátkozzanak.

Az 1901. évre szóló költségvetés minket érdeklő része a következő számadatokat tünteti föl: a csabai gimnázium kap 20,000 k. segélyt, (4000-rel több lett az ideinél,) a budapesti 32,000 (t. 2000,) az iglói 26,000 (t. 2000,) a soproni 26,000 (t. 2000,) a szarvasi 31,000 (t. 2000,) a késmárki 4000, a f. lövői 2000 koronát. Új építkezési segélyt kap a rozsnyói 90,000, a szarvasi 200,000 koronát. Az egyházak segélyezése czimén 1901-ben 26,000, 1902-ben 52,000 többlet lesz az ág. hitv. ev. egyház javára fölvéve.

Tekintettel azon tényre, hogy egyházunkban a segédlelkész hiány régebb idő óta tapasztalható s az előregedett, állandóan gyengélkedő s nagy gyülekezetű lelkészek s a szórványok segédlelkészek s rendes gondozók nélkül szűkölködnek;

tekintettel arra, hogy sem az előregedett és állandóan gyengélkedő lelkészek nyugdíjba nem küldhetők, mert ilyen még nincs; s hogy a nagyobb gyülekezetű lelkészek segédlelkészek hiányával képtelenek papi hivatásuknak megfelelni s a szekták pedig évről évre szakadatlanul tért hódítanak éppen legnépesebb egyházainkban, a szórványok pedig félelmetes mérvben pusztulnak a róm. kath. plébánások túlkapásai miatt;

tekintettel arra, hogy segédlelkészhiány miatt a meglévő segédek akár túlkövetelők, akár túlhajtott kiadásra utalják a lelkészt, holott a lelkész ezt vagy állása csekély jövedelme, vagy gyógykezelésre fordított költségek, vagy családja fenntartása és nevelése miatt kielégíteni nem képes;

tekintettel arra, hogy theologiai akadémiánk s papnevelő intézeteink elegendő segéderőt beszolgáltatni nem képesek, holott állandó és gyors segélyre van immár és leszen szükség; mindez okok erején, bizza meg az esp. közgyűlés a kerületre, illetőleg egyetemre menő küldötteit miszerint azok ott egyelőre ideiglenes, később állandóan fenntartott kisegítő módozatok életbeléptetését sürgessék, hogy a segédlelkész pótlás vagy helyettesítés eszközölhető legyen akár úgy, mint az az erdélyi szászoknál divik, a hol a tanítók alkalmaztatnak segédül a pap mellett; akár úgy mint, az az anglikán egyházban és Dániában fenntartott gyakorlat, hol az isteniszteletnél a művelt világiak is segédkeznek a lelkészt illető teendőikben; népiskolai jelesen végzett egyesek alkalmazásával, mint az a külmissziói s hazánkban a tanítói intézetekben szokásos; akár utazó prédikatori minőségben, mint az Hollandiában napirenden levő úzus de mindenesetre annak kiemelésével és hangsúlyozásával, hogy ezen segédlelkészt pótló személyek csakis segédlelkész tényleges hiányában s püspöki engedélyvel igénybe vehetők legyenek s hogy papi állás, üresedés esetén, kizárólag rendes segédlelkészszel tölthető be;

továbbá tekintettel arra, hogy a segédlelkész-tartás és a felszentelő költségei a szerencsétlen helyzetbe jutott papi családokra mindenütt elviselhetetlen terheket rónak, a segédlelkészek pedig alkalmatlan helyzetbe juttatják, ezen nehéz körülmények elhárítása céljából tétessék lépés az egyetemen az iránt is, hogy a segédlelkészek 500 frt erejéig az állampénztár terhére nyerjék évi javadalmazásukat, a felszentelő költségei pedig a Baldácsánumból fedeztessenek. A felszenteltek száma szerint kapja ki innét a püspök a felszentelésért járó költséget.

Margócsy Kálmán.

A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület szeptember 25—28 ik napjain tartotta évi közgyűlését Eperjesen. E közgyűlés úgy tárgyaitak fontosságával, mint vezetőinek kimagasló, erős evangéliomi szellemtől áthatott egyéniségével, határozott charektere által jóval felül emelkedett az előbbi közgyűléseken. Növelte a gyűlés tekintélyét az a szép számú intelligencia, mely a közgyűlésen mind végig érdeklődéssel vett részt s bearanyozta e testvéries együttülést Eperjes két egyházának, ifjú, derék lelkészeinek, a collégium jeles tanárainak, — de az egész művelt eperjesi egyházközségnek a legszivesebb, legelőzékenyebb vendéglátása. Bátran mondhatom, hogy ennél a gyűlésnél népesebb, intelligensebb gyűlésen még részt nem vettem. Mutatja ezt az is, hogy a tárgyalás mindig magas színvonalon állott, az sohasem lépte át a megfontolt tárgylagosság határát, nem verte fel a szenvedély hullámaikat.

A közgyűlést megelőzőleg szeptember 25-én délelőtt a közigazgatási és nyugdíj bizottságok együttes ülése tartatott az egyházkerületi elnökség vezetése alatt, majd a Baldácsy bizottság ülésezett. Délután az egyházkerületi gyámintézet tartotta évi rendes közgyűlését. Radvány István kerületi világi elnök, tőle megszokott lelkesültséggel, a szeretet édes hangján nyitja meg a gyűlést, a gyámintézet érdeklődő figyelmébe ajánlja az „evangéliomi szövetséget” eszméjét, melyre nézve javaslatot dolgozott ki s az lett tárgyalás végett küldve a helyi gyámintézetekhez s miután a szegény folyamodó egyházak száma ismét megszorodott, a most kiosztandó segélyek szaporítására 200 koronát tesz le. A szeretet szavaiban és nemes tettekben nyilatkozó áldozatkészségét Radvány elnöknek, mély hálával fogadja a gyámintézeti közgyűlés. Dianiska András egyházkerületi gyámintézeti elnök terjeszti be ezután terjedelmes s gondos szeretettel, nagy figyelemmel összeállított évi jelentését, mely felöleli szegény ügyünket s mutatja a Gusztáv Adolf egyletek és a gyámintézet áldásthozó működését. Hálával emlékezik meg Zelenka Pál püspökről, ki ismét (most már 13-ik éve) 200 koronát bocsátott rendelkezésére a gyámintézetnek, hogy azt két szegény lelkész között kiosssa. Végül azon reánk nézve fájdalmas elhatározásáról tesz említést, hogy megsokasodott teendői miatt, melyek saját egyházában egész munkabíró embert kívánnak, visszalép az elnökségtől, kéri felmentését s az elnöki tisztségre a jelen közgyűlésből kiírását.

Gyámintézeti közgyűlés meghatón adott ezen kijelentésre visszhangot, midőn a ragaszkodás, a tisztelt és a bizalom hangján kérve kérte a nagyérdemű elnököt, hogy ne hagyja el a gyámintézetet, hanem vezesse itt az ügyeket a bölcsesség és a tapasztalás talentumával, a mint eddig önzetlen lelkevel tette. Sajnos, hogy csak egy évet ígért!

Adja Isten, hogy ez az év-évekre terjedjen s szegény ügyünk továbbra is Dianiska András tapintatos kezei között maradjon.

Strauch Béla kerületi gyámintézeti jegyző olvasta fel ezután a segélytervezetet, mely szerint a 800 korona szeretetadományra Kis-Szeben ajánltatik. A felkai kiosztási tervezet, (mely már e lapokban közölve volt) elfogadtatik. Radvány István 200 korona új adománya 4 egyháznak megszavaztatik, a Zelenka-féle 200 korona egyenlő részletben Dianiska kis-szebeni és Vallentinyi A. pongyeloki lelkésznek adatik.

A gyámintézeti közgyűlés az elnökség lelkésült éljenzése után véget érven, a 15 óraker megtartott gyámintézeti istenitiszteletre mentünk. Alkalmi éneket vallásos költői lelkülettel ezen alkalomra Csengey Gusztáv eperjesi theol. költő tanár irt ezen dallamra: „Ki csak Istenre dolgát hagyja.” Ez ének, melynek kezdete így hangzik: „Hallgasd meg Isten, hő imánkat” méltó a megörökítésre, gyülekezetünkben terjesztésre. Evangéliomi szellem, Jézusi szeretet lengi át az alakjára is kitünő költői éneket. Majd a nyolcz szólamú női és férfi vegyeskar, melyet Szánik Ernő nagy precisitással vezetett, énekelte meghatón „a hit” (Beethovenól) megkapóan szép dallamát. Ezután Geduly Henrik Nyiregyháza jeles képzettségű lelkésze mondta el nagy hatással, kiváló szónoki erővel, magas szárnyalású gyámintézeti beszédjét. E beszéd, ki nem gondolható hatást tett a gyülekezetre és a gyűlési tagokra, kik a nagy templomot zsúfolásig megtöltötték. A szeretet adományra, melyet a templom ajtóiban Eperjes művelt hölgyei gyűjtöttek, jelentékeny adomány folyt be.

Az istenitisztelet egy teljes egészét alkotott. Énekek, imák, egyházi szent beszéd gyönyörű összhangot alkottak, ezek oly benyomást gyakoroltak a jelenlevőkre, hogy ezen gyámintézeti istenitisztelet hatása, építő ereje a legelőnebb nyomokat hagyta lelkünkben.

Délután 6 óraker előértekezetlet volt az ősi collégium disztermében, melyben a következő napi gyűlés fontosabb tárgyai lettek előkészítve. Az értekezeletről kijöven, meglepetésül a jogászok faklyás zenével tisztelték meg a kerület nagyérdemű elnökeit; üdvözlő beszédet a jogász egylet elnöke mondott, melyre Szentiványi Árpád kerületi felügyelő válaszolt.

Szeptember 26-án istenitisztelettel nyílt meg a közgyűlés, kiküldöttek a megbízó leveleiket a jegyző karnak általadván, a gyűlés szabályszerűen megalakult. Jegyzőhelyettesül a betegem fekvő dr. Markó Sándor helyére dr. Mikler Károly jogtanár kérésre fel.

A gyűlést Szentiványi Árpád kerületi felügyelő nyitja meg nagy hatást keltő beszédjével; meleg köszönettel adózik Zelenka püspök-

nek, ki bölcs belátással, egyházszeretettel vezette az elmúlt évben is a kerület ügyeit; fáradságot, nem ismerő munkássággal őrzt állott egyházunk függetlensége mellett, de igen sokat tett legkivált szegény ügyünk érdekében, eszközlője, elősegítője volt annak, hogy a lelkészek kongrua ügyei méltányossággal intéztesse el. Majd vázolja a jelen nehéz helyzetet, meleg üdvözlettel köszönti az oly meglepő szép számmal egybegyűlt gyűlési tagokat. Zelenka püspök terjeszti elő ezután évi terjedelmes s eseményekben gazdag jelentését.

Hálás köszönettel adózik az eperjesi két testvér egyháznak, mely szívesen meghívta ide (Eperjesre) e történelmileg oly nevezetes helyre a kerületi gyűlést. Emeli ez vallásos reményeinket, éleszti hitünket. Legyenek érette áldottak! Vallásos hála fohász kél ajkainkra és szeretet egymás iránt, hatja át szívünket, mert egy tanulságos évszázad alkonyán állunk. Felvilágosodás, haladás százada volt ez; elmerengő lélekkel állunk a hosszú mult felett. Egyszerűséggel, de hitteljes áhitattal imádjuk az ég urát, ki tűrni és szenvedni, áldozni és testvéri szeretettel egymáshoz ragaszkodni tanított. Némák nem maradhatunk. Kegyelettel fogja egyházunk ünnepelni ez évszázad alkonyán a keresztyénség kilencszázados nagy ünnepét.

Dicső királyunk az elmúlt napokban töltötte be 70 ik évfordulóját. Adjunk ennek a nevezetes ténynek itt is örömteljes kifejezést. Királyunk hű szövetségese (I. Vilmos császár) nem régiben örvendett fia nagykorúsításának. A kerületi elnökség kifejezte úgy királyunknak, mint szövetséges társának üdvözlését.

A prot. theol. fakultások kérdésénél, még a kezdetnél vagyunk, éppen így az állami magasabb dotáció kérdésénél is. E kérdések megoldása anynyira fontos, hogy ha magunkra hagyatunk is, meg nem nyugodhatunk. Előttünk áll a kéri és nagy-gerezsdi szerződés alapján készült egyezés, melyet a testvér egyházzal kötünk. Ennek jóváhagyása is jelen gyűlésünk feladatai közé tartozik.

A congrua megoldása lassan megy. Oka ennek a munka nagysága (4800 kongrua igényes kérvény, melyből 399 esik egyházunkra, 1428 az ev. ref. egyházra) és a bizonylatok hiányossága. Hét ízben járt ez ügyben a miniszteriumban; biztosítást nyert, hogy congrua kérvényeink méltányos elbánásban részesülnek s ez év november hó végéig, minden congrua igényes lelkész megkapja járandóságát. Az igaz, hogy jobb lett volna, ha ev. egyházunk nyerte volna még a segítyt, mert így csak a lelkészek van némileg segítve, de közegyházunk sorsán nem. Közegyházunk mérhetlen nagy kára az, hogy minden kerület magára van hagyatva. Missió körök gondozására, idegen iskolákba járó ág. hitv. ev. növendékek vallástanítására mit sem tehetünk anyagi erőnk elégtelen-

sége miatt. Fájdalommal kell látnunk, mint pusztulnak el az idegenben ezrekre menő hiveink.

Majd üdvözlí a dunántúli kerület felügyelőjét Ihász Lajost. Kéri, hogy ezt jegyzőkönyvileg tolmácsolja kerületünk. Ugyancsak meleg üdvözlettel fogadja az új esperességi felügyelőket, míg a közel multban elhunyt jeleseinkről kegyelettel megemlékezik. Kerületünk kitüntetett két veterán lelkész-esperest Limbergert és Schönvisnert s a jogkari dékánt: dr. Horváth Ödönt, kitüntetésük alkalmából szíves lélekkel köszönti. Örömmel jelenti, hogy a főesperesektől beérkezett jelentések szerint aggasztó tünet nem mutatkozik egyházunkban. Hagyományban 22 000 korona, adományokban 310,000 korona, gyűjtésekben 84,000 korona gyűlt be egyházunkban. Építkezésre 213,000 korona. átalakításra 75,000 korona fordított.

Ezután következő indítványokat terjesztett püspökünk: 1. Vegye kedves tudomásul egyházkerületünk, hogy Ó Felségét dicső királyunkat, 70 ik születése ünnepe alkalmából, I. Vilmos császárt, fia atrónörökös nagykorúsítása alkalmából a ker. elnökség üdvözölte, s ennek jegyzőkönyvileg is adjon kifejezést. 2. Hívja fel az egyetemes közgyűlést, hogy minden magyarhoni ág. hitv. ev. egyházban ó év utolsó estéjén egyszerre ünnepeljük a keresztyénség kilencszázados nagy ünnepét. 3. Feliratilag üdvözölje a vallás és közoktatásügyi minisztert a congrua ügynek méltányos elintézéséért. 4. Tegyen indokolt felterjesztést az egyetemes közgyűléshez, hogy a közalap évi bevételei csak a közalap rendelte czélokra fordításának. 5. Üdvözölje jelen gyűléséből Ihász Lajos ker. felügyelőt. 6. Örökítse meg az elhunytak emlékezetét. 7. Üdvözölje a megválasztott felügyelőket. 8. Fejezze ki elismerését a nyugalomba vonultaknak. 9. Mondjon áldó köszönetet az adományozóknak.

Beszédét ezzel fejezi be: „az idő halad és oly sokat fogyaszt erőnkől, a munka pedig folyton nő. E kettő közötti ellentétet nincs, a mi kiegyenlítsé. 1867 től viselem, mint lelkész a munka terhét, 10 éve, hogy igazgatom, vezetem e kerületet. Csak addig leszek e helyen, míg érzem, hogy birom e terhet, visszavonulok, — lehet nem sokára, ha erőim hanyatlását érzem.“ Dr. Meskó László esp. felügyelő megható szavakkal üdvözlí a püspököt, ki 10 évet szakadatlan munkában töltött el, kéri őt, hogy a lemondás gondolatát űzze el magától, kéri az Istent, hogy áldja, védje és oltalmazza meg. A kerületi gyűlés minden tagja utánna mondta Meskónak áldja, védje, oltalmazza Isten! Így ünnepelte szíve teljes örömeben a „nagy“ Zelenkát.

Gyűlés vita nélkül elfogadta a püspöki jelentésben óhajtott dolgokat.

Most vette kezdetét a gyűlési tárgyalás. Az

egyházkerületi ügyrend, a bizottság módosításaival elfogadtatott, míg a lelkész választási szabályrendelet az egyházmegyékhez tárgyalás végett ismételtelen leterjesztetett. Szerencsésebb sorsban részesült a kerületi nyugdíjintézet válságának elenyésztetésére kidolgozott javaslat, mert ez el lett fogadva. Glaufer Pál érdeme, hogy ez sikerült, ki 9 éve foglalkozik az ügygyel. A nyugdíj kevesebb lett, de legalább e kevéske megmentetett, a nyugdíjacskaák nem liquidáltak.

Az egyházkerületben levő missiói körök szervezéséről Bortnyik György missiói lelkész alesperes nyújt be javaslatot, míg a kerületi collégium igazgató választmányának jelentését dr. Szánthó Gyula ismerteti. Az ősi collégium minden tanintézetében örvedetesen emelkedik a tanulók száma, a képezdei növendékek részére, kik két annyian vannak, mint máskor, internátus építése a kerület költségén elhatározott. A lelkészi fizetések (congrua) kiegészítésénél örvedetes jelentő püspök, hogy a kerületi lelkészek 120 kérvénye közül már 91 elintéztést nyert, az együttes és végelszámolás november hó végéig fog megtörténni.

Az erdélyi püspök czim kérdésénél dr. Zelenka Lajos kerületi jegyző nyújt be javaslatot. E javaslatot, melyben kerületünk az egyházegyetem útján tiltakozik a sérelmes miniszteri rendelet, mint jogtörés ellen, egyhangulag el is fogadták. A kerületbeli theol. tanárok nyugdíjügye 1200 forintig, békés elintéztést nyert. A felemelt nyugdíjilletéket azonban a fenntartó testület fogja fizetni. Hosszabb vitára adott alkalmat az ev. ref. egyházzal kötendő egyezés. Azonban ezen egyezés is, túlnyomó s lelkesült többséggel elfogadtatott.

A Baldácsy-alapból 2000 forint osztatik ki, részben a szegény egyházak, részben a szegény lelkészek és lelkész özvegyek között. A theol. intézetek egyesítéséről szóló javaslat felelevenítése a többi kerületekkel újlag felvételni határozottatott.

Jóváhagyatott az egyházkerületek vagyoni elhelyezésének szabályzata a pénzügyi bizottság javaslata alapján. A jogakadémiának segélyezési ügye az egyetemhez ismételtelen pártolólág felterjesztetik. A kerületi, alapossággal összeállított névtár megjelenése örvedet keltett. A nagy munkabíró Zelenka püspök jeles műve ez. Az egyetemes névtár mielőbbi megjelenése mindnyájunk óhaját képezi. A Luther-társaság kérelme es felhívása kedvező elintéztést nyert, a mennyiben 800 korona szavaztatott meg az irodalmi vállalatra, míg a tagok gyűjtése mindenfelé megindult s Társaságunk ügye a vezető főesperesek intező gondjaiba melegen ajánltatik. A tanügyi rendtartásra vonatkozó szabályrendelet hosszasan, behatóan tárgyalatott. Több módosítással elfogadtatott Fischer Miklós gondos lelkiismeretességgel összeállított javaslata. A tanügyi bizottság jelentését Liszkay János előadó, a vallástanítás ellenőrzéséről szóló

jelentést Bortnyik György ismertette. Haladásról tesznek e téren is jelentést, örvedetes, hogy minden középiskolánkban az ifjúsági istentisztelet a vallástanárok lelkiismeretes buzgalma folytán behozatott. Az ifjúság valláserkölcsei nevelésére mindenütt nagy gond fordittatott.

A bibliai olvasókönyv ügye szépen halad előre, e tárgyban Adorján Ferencz vallástanár terjesztette be a gyűlés által teljesen méltányolt szakszerű dolgozatát.

A kerület pénztárainál, sajnos, deficit mutatkozik, e nehéz helyzetben a nyugdíj ügy elintéztésével csak némileg lesz segítve, a kérdést a pénzügyi bizottság és számvevőszék alapos tanulmányozása, az államsegély felemelése által oldhatjuk meg.

Több fontosabb jelentések figyelemmel való hallgatása s tárgyalása. iskolai ügyeink bölcs elintéztése után ért véget a gyűlés.

Megemlítem végül, hogy a kerületi törvényszék tagjai, valamint a jegyzői kar újból lelkesedéssel megválasztattak. A négy napig tartó nevezetes ker. gyűlést, kerületi felügyelő záró szavai, s a püspök imája fejezte be.

Édes emlékekkel eltelve távoztunk otthonunkba; örvedtünk, hogy főiskolánk székhelyén, hol annyian nyertük kiképeztetésünket, neveltetésünket, testvéreként találkozhattunk s ezen találkozással csak erősödött lelkünkben az evangéliomi hitűség, lelkünkben az egymás iránti érzet, testvéri szeretet.

Túrparti.

A tápió-szent-mártoni ág. hitv. ev. egyház az elhalt Hankus Gyula helyére Toldi János pilisi tanítót választotta meg.

ÜZENETEK.

A. J. Szivesen. Csak ez a mód vezet célhoz. — **Cs. G.** Nagyon köszönöm. A leírás — sebj! — **G. M.** Köszönöm! — **B. Gy.** Igen köszönöm! — **F. E.** A most küldött összeggel 1901. első negyede ki van fizetve. — **W. A.** Elküldtem a kért számokat.

75. 1-1

Hirdetés.

Magyar tót egyházba

segédlelkészi

keres a lelkész, az ajánlkozóknak megírja a czimet a szerkesztő.

HÖNIG FRIGYES

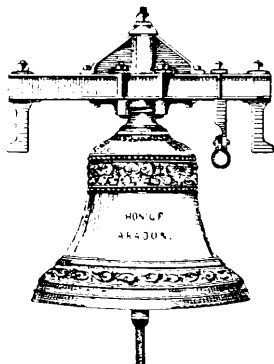
gőzüzemre berendezett

harang- és ércöntődeje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II—28. szám.

— Alapított 1840-ben. —

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben **25% súly és ár megtakarítás** éretik el.

Kitűnő jó hang és tartósságáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. **Régi harangoknak** forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak **csekély felülfizetés mellett új harangokkal való becszerelésük.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek. 13. 24—13

PÁLYÁZAT.

A XIII. szepes városi ág. h. ev. egyházmegye kötelékébe tartozó Ruszkin ág. hitv. ev. egyházközségének megürült

lelkészi állására

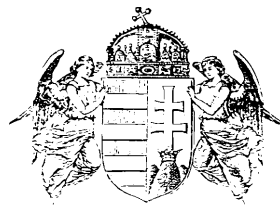
ezennel pályázat hirdettetik. — A ruszkin ev. egyházközség lelkészi állomása kongrua kiegészítéssel bírván, a megválasztandó lelkésznek egyelőre 1200 korona jövedelmet biztosít, mely fizetés 6 év múlva már 1600 koronára kiegészítve lesz. — A jelenlegi javadalom fedezendő: **I. Az egyházközség részéről és pedig:** 1. Terményekben: rozs 135 kor., árpa 80 kor., búza 48 kor., tüzelő fa 180 kor. érték. 2. Földbirtok bérlete 112 kor. 3. Készpénz fizetés 304 kor. 4. Stóla és offertóriumok 50 kor. 40 fill. 5. Szolgalmányok, megváltva 80 kor. — **II. Az állam által fedezendő kongrua kiegészítés 393 kor. 60 fill. összesen: 1383 kor.** Ezen összegből

kiadva: kezelési czímen 74 kor., adó 21 kor., nyugdíjárulék 88 kor., összesen: 183 kor. Marad 1200 kor. — Az újabb időben épített lelkészlak egy emeletes, melyhez gazdálkodási melléképületek és kert is tartoznak. — A megválasztandó lelkésztől megkívánatik, hogy a magyar és a német nyelvben is teljesen jártas legyen, valamint hogy a rendes lelkészi teendők mellett az elemi népiskolában a tanítóval együtt a vallási tantárgyakat is rendszeresen tanítsa, a tiszai ág. h. ev. egyházkerület rendezeti szabályzatai értelmében. — Pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényeiket küldjék be f. évi november hó 15-ig alulírott főespereshez.

Sztrázsa, (Szepes megye) 1900. évi október hó 12-én.

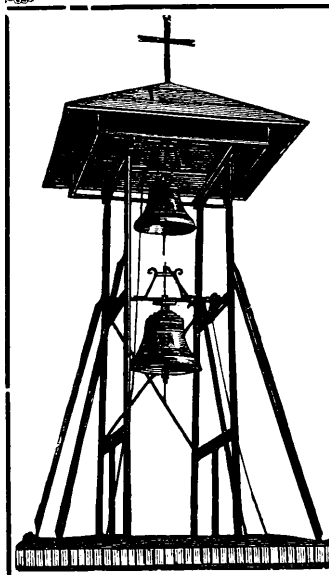
Justh Sám. István

74. 3—1. a XIII. Szepes városi egyházmegye főesperese

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharangállvány gyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát a t. cz. községnek és községeknek minden nagyságú harangok újra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vert vaskoronákkal, úgy hogy az így felszerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, mi által a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa föltalált

többször kitüntetett, átlakasztott

szabadalmazott

harangjait,

melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van, és így egy 200 Ko. egy ily 260 Ko. haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvaskoronávali felszerelését, vertvasharangállványokat minden nagyságú óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak. — Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálok.

„Az ezredéves orsz. kiállításon Budapesten 1896. MILLENNIUMI NAGYEREMMEL kitüntetve.”

2. 24—20

A legjobb olvasókönyv.

OLVASÓKÖNYV

A GAZDASÁGI ISMÉTLŐ ISKOLÁK SZÁMÁRA

SZERKESZTETTE:

BENEDEK ELEK és FÖLDES GÉZA

Hatodik kiadás.

448 oldal.

Ára kötve 1 korona.

A magy. kir. földmívelési miniszter ezt a könyvet 4080 korona pályadíjjal koszorúzta. A pályadíjat a közoktatási és földmívelési miniszterium részéről kinevezett nagy bizottság egyhangulag ítélte ennek a könyvnek. Az elemi iskola V. és VI. osztályában is a legjobb sikerrel használható olvasókönyv.

E könyvre vonatkozólag a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 51.563/98. sz. körrendelet 3-ik pontjában valamennyi kir. tanfelügyelőséghez a következő rendeletet intézte:

„A gazdasági ismétlő-iskolákban — a szervezet és tanterv IV. 14. pontja értelmében — csak a vallás- és közoktatásügyi, illetve a földmívelésügyi miniszter úrral ezen célra engedélyezett olvasókönyv használható. Ezen olvasókönyv **Benedek Elek és Földes Géza** által szerkesztve, a földmívelésügyi miniszter úr által pályadíjjal jutalmazva, **Lampel Róbert** kiadásában megjelent. Ára kötve egy korona. Kiváló gondja legyen arra a királyi tanfelügyelőségnek, hogy a gazdasági ismétlő-iskola valamennyi növendéke, mindjárt a tanév megnyitával el legyen látva ezen olvasókönyvvél. Budapest, 1898. augusztus hó 10-én.

Ugyanezen olvasókönyv német nyelven is megjelent,

Ára kötve 1 korona 20 fillér.

Megrendelhető:

Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésében

BUDAPESTEN, VI., Andrassy-út 21. szám alatt.

Továbbá ugyanott jelent meg:

Számtan és mértan a gazdasági ismétlő iskolák számára dr. Beke Manótól, ára 70 fillér. Eng. sz. 817/900. e.

Gyümölcs és gazdasági fatenyésztés Dobóczy Lajostól, ára 50 fillér.

Gazdasági és kertészeti füzetek Dobóczy Lajostól, I. füzet a fiúiskolák III—IV. oszt. számára 6. kiadás 40 fillér. III-ik füzet, a leányisk. III—IV. oszt. számára 4. kiadás 40 fillér.

Ásványtan és geologia, tanuló gazdák számára Páter Bélától, ára 1 kor. 80 fillér.

Földmérés Pfeiffer Mihálytól ára 2 kor. Engedélyezési száma 1201/900. e.

Iparos tanonciskolai tankönyvek.

- 31800,93 Mártonfy M. iparisk. főgazg. — Trájtner K. nép- és iparisk. igazg. Abc- és olvasókönyv az iparisk. előkészítő oszt. számára, kötve 56 f.
- 31850,93 — Magyar olvasókönyv az iparos tanonciskolák előkészítő osztálya számára, kötve 64 f.
- 31850,93 — Ugyanez az I. oszt. szám., kötve 80 f.
- 2694,95 — Ugyanez a II. " " " " 80 f.
- 26904,94 — Ugyanez a III. " " " " 80 f.
- 28262,90 { Novák—Györffy—Hortobágyi—Szabó. Olvasókönyv az iparos tanonciskolák számára. Abécéskönyv, kötve 50 f. Az előkészítő oszt. szám., kötve 50 f. Az I. oszt. szám., kötve 1 kor. 40 f.
- 66766,95 { A II. " " " " 1 kor. 40 f. A III. " " " " 1 kor. 40 f. Ezen olvasókönyvek I., II. és III. osztályra szóló kötetei Budapest székesfőváros összes iparos tanonciskoláiban használatban vannak.
- 46239,92 Miklós Gergely. Természettan és vegytan, képekkel. Iparos tanonciskolák sz., kötve 88 f.
- Dr. Veress Vilmos. Ipari számvetés az iparos tanonciskolák számára:
- 1536/97e. I évfolyam, kötve 72 f.
- 4796/99e. II. " " " " 72 f.
- 40641/95 Velösy Lipót. Módszeres ipariskolai rajzminták 2 kor. 40 f.

Kereskedő tanonciskolai tankönyvek.

- 2908/97e. Olvasókönyv a kereskedő tanonciskolák I. oszt. sz., szerk. Földes Géza, ára 1 kor 60 f.
- 794/98e. — Ugyanez II. oszt. szám. 1 kor. 60 f.
- 795/98e. — Ugyanez a III. oszt. szám. 2 kor.
- 2907/97e. Kereskedelem, váltóisme és levelezés. Írták: Garai Ede és Pinterits Károly, ára 2 kor.
- 363/99e. Számtan. Irta dr. Veress Vilmos, az I. osztály számára. 3. kiad., ára 1 kor. 20 f.
- 638/97e. — Ugyanez a II. és III. oszt. számára. 3. kiadás, ára 1 kor. 80 f.
- 2909/97e. Könyvviteltan, írta Pinterits K. ára 2 kor. 40 f.
- 5211/98e. Egyszerű és kettős könyvviteltan, Bún Samutól. 4. kiadás 2 kor 40 f.
- 362/99e. Földrajz, 3. kiad., írta Dieues Péter 1 kor.
- 31840/94 Magyar olvasókönyv, a kereskedő tanonciskolák I. oszt. szám. dr. Mihály Józseftől 2 kor. kötve 2 kor. 40 f.
- 19628/95 — II. oszt. szám., 2 kor. 40 f. kötve 2 kor. 80 f.
- Magyar olvasókönyv, a kereskedelmi tanoncisk. szám., dr. Gyulai Béla és Barna Jónástól, Az előkészítő oszt. számára 1 kor. 60 f.
- 31000/95 Az I. és II. oszt. számára 2 kor.
- 57160/95 Nemzetgazdasági ismeretek. Dr. Csorba Ferencztől. Kereskedő tanonciskolák számára, kötve 72 f.
- 66766/95 Áruisme a keresked. tanonciskolák szám. Tel. lek Jánostól. 1 kor., kötve 1 kor. 30 f.
- 2980/98 Számtani feladattár, Schmidt A. és Zettner Edétől, a keresked. tanonciskolák számára, 2. kiadás 1 kor.
- Megfejtések hozzá 40 f.
- 2817/900e. Ugyanez II. 2. kiad. 1 kor. 20 f.
- Megfejtések hozzá 50 f.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel Róbert-féle)

cs. és kir. udvari könyvkereskedés

BUDAPEST, VI., Andrassy út 21.

Fali és kézi térképek.

Fali térképek.

Gaebler F.—Dr. Cherven-Flóristól.

Európa hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ara vászonra felvonva, összehajtva vagy léccel ellátva 27 kor. 60 fill.

Európa politikai nagy fali térképe. Ara vászonra felvonva, összehajtva vagy léccel ellátva 27 kor. 60 fill.

E térképet a nagyméltóságú magyar kir. vallás és közoktatásügyi miniszterium 2681—1893. évi elnöki rendelettel a következő hivatalos bírálat alapján engedélyezte: A Gaebler—Cherven-féle Európa fali térképe első sorban nagysága, a határvonalak élessége, s a színek élénksége által tűnik ki az e fajta fali térképeink közül, mely tulajdonságainál fogva népesebb iskolák számára kiválóan alkalmas. E mellett a folyamok oly vastagon vannak feltüntetve, hogy azokat is még a nagyobb tantermek hátulsó soraiból is jól lehet meglátni. Az írás is arányosan nagy s távolabbról is olvasható. Ezeknél fogva ezen térképeket az összes népiskolák, valamint a polgári- és kereskedelmi iskolák, felsőbb leány iskolák, tanító- és tanítónőképződék számára miat igen jó taneszközt ajánlom.

Magyarország hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ara vászonra felvonva 16 kor.

Magyarország politikai nagy fali térképe
Ara vászonra felvonva 16 kor.
léccel ellátva 19 kor.

Magyarország fali térképe 5001—1899. eln. sz. a. engedélyezettett.

E fali térképek tisztán iskolai célból készültek és alakra nézve majdnem kétszer olyanok, mint a jelenleg forgalomban levő magyar szövegű fali térképek.

Elemi iskolai atlasz. 17 színezett 1813/99e. lapon. Rajzolta és tervezte dr. L. a nge Henrik. Hazai isk. használatára alkalmazta dr. Cherven F., 5. kiadás 80 fill.

— Ugyanez Bpest fővárosi kiad. 70 fill.
Budapest székesfőváros összes népiskolaiban elfogadva.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel Róbert-féle)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésben

Budapest, VI., Andrásy-út 21. sz.

73. 2—2

Kézi térképek

Hátsek Ignácztól.

- A Magyar szt. Korona országainak térképe az új megyei beosztással. 1: 2.500,00^o 40 f.
- Az Osztrák Magyar monarchia térképe 1: 3.000,000 méretben iskolai használatra. 3. kiad. 40 f.
- Ugyanez. Dombortérkép 40 f.
- Magyarország vasuti fali térképe 8 kor.
- vaszonra vonva léccel 16 kor.
- Budapest kirándulási térképe 1: 165.000 méretben. Színezve 1 kor.
- Jauernik képes budapesti útmutató 40 f.

Hátsek Ignác megyei térképeinek részletes jegyzéke.

Méretük 1: 500,000

Sz.	Egyes térképek ára	Sz.	Egyes térképek ára
*1.	Pest-Pilis-Solt Kis Kun m. 60 f.	43	Békés 30
*2.	Bács-Bodrog 60 "	*44.	Csongrád 40 "
*3.	Nógrád 40 "	*45.	Csanád 40 "
4.	Hont 30 "	46.	Arad 40 "
*5.	Bars 40 "	*47.	Torontál 60 "
6.	Zólyom 30 "	*48.	Temes 60 "
*7.	Liptó 40 "	*49—50	Krassó-Szö-rény 60 "
*8.	Arva 40 "	*51.	Hunyad 60 "
*9.	Turóc 40 "	*52.	Szeben 40 "
*10.	Trencsén 60 "	53	Alsó-Fehér 30 "
*11.	Nyitra 60 "	*54.	Torda-Aranyos 60 "
*12.	Pozsony 60 "	*55.	Kolozs 60 "
13.	Komárom 35 "	56.	Szolnok Doboka 40 "
14.	Esztergom 30 "	*57.	Besztercze-Na-szód 40 "
*15.	Moson 40 "	*58.	Csik 60 "
16.	Győr 30 "	*59.	Maros-Torda 40 "
17.	Sopron 30 "	60	Udvarhely 30 "
18.	Vas 40 "	*61.	Nagy-Küküllő 40 "
*19.	Zala 60 "	*62.	Kis-Küküllő 40 "
*20.	Veszprém 60 "	63	Fogaras 30 "
*21.	Fejér 40 "	*64.	Brassó 40 "
*22.	Somogy 60 "	*65.	Háromszék 40 "
*23.	Toina 40 "	65—67	Fiume város és kerülete és Fiume m. 60 "
*24.	Baranya 60 "	68.	Zágráb m. 40 "
*25.	Jász-Nagy-Kun-Szolnok 60 "	69.	Varasd 30 "
26.	Heves 30 "	70	Körös 30 "
*27.	Borsod 40 "	71.	Belovár 30 "
*28.	Gömör és Kis-Hont 40 "	72.	Pozsega 30 "
*29—30.	Abauj Torna 60 "	73.	Verőce 40 "
31	Szepes 30 "	74.	Szeiém 30 "
32.	Sáros 30 "	75.	Pétervárad k. 30 "
33.	Zemplén 40 "	76	Bródi kerület 30 "
34.	Üng 30 "	77	Gradiskai ker. 30 "
35.	Bereg 30 "	78.	Báni kerület 30 "
36.	Ugoosa 30 "	79.	Ogulini Szluini kerület 40 "
37.	Máramaros 40 "	80.	Lika Ottocsányi kerület 40 "
*38.	Szatmár 40 "	81.	Magyarország át-nézeti térképe 40 "
*39.	Szilágy 60 "		
*40.	Szabolcs 30 "		
41.	Hajdu 30 "		
*42.	Bihar 60 "		

E taneszközt a nmélt. vallás- és közokt. miniszterium a hazai földrajzi oktatás céljából az összes hazai iskoláknak 1879. évi 14,596. számú rendeletével használni ajánlotta

Éddig a *gal jelzett térképek jelentek meg földrajzi, természetrajzi és néprajzi körzettel ellátva. A többiek elkészítés alatt vannak.

A megyei térképek egybekötve is kaphatók.

A teljes mű ára diszkótésben 24 kor.

2 koronás részletre is megrendelhetők.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel Róbert-féle)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésben

BUDAPEST, VI., Andrásy út 21. szám.